

## Onnen maa

On vuosi 2050, eikä maailmassa ole käytetty rahaa kymmeneen vuosiin.

HANNA MOILANEN  
KUVITUS: ANNIINA LOUHIVUORI

**H**uomenta! Raisa ja Roope Rahaton heräivät uuteen päivään kerrostalokodissaan. He ovat tämän tarinan päähenkilöt. Raisa ja Roope elävät niimensä mukaisesti. Heillä ei ole lainkaan rahaa. Eikä ole kenelläkään muullakaan – ei ole ollut viimeiseen kolmeen vuosiin kymmeneen.

Tervetuloa vuoteen 2050.

**VUONNA 2007** finanssikriisi pyöräytti maailman lamaan. Keväällä 2010 keikuttii uuden kriisin partaalla, kun tiedot Kreikan taloudellisesta tilasta tulivat julkisuuteen.

Kummassakin tilanteessa kansalaisia kiukutti. Miten mahdollista, että poliittista tahtoa on pankkien ja tuhlailevasti eläneiden valtioiden pelastamiseen, mutta ei monen muun inhimillisen ongelman korjaamiseen?

Eikö yksityistalouden puolella ole sen helpompaa. Rahaa menee enemmän kuin tulee. Perintöriidat repivät sukua ja perheitä. Kiistat rahasta ja erilaisista kulutustottumuksista raastavat parisuhteita.

Eikö olisi paljon helpompaa elää maailmassa, jossa rahaa ei olisi lainkaan?

– Meillä on rahan ja rahan avulla mittamuksen malli niin voimakkaana mielessä, että on vaikeaa hahmottaa maailmaa, jossa sitä ei olisi, pohtii Itä-Suomen yliopistossa tutkinut **Tero Heiskanen**.

– Jos rahaa ei olisi, tai jos raha olisi laadullisesti erilainen kuin nykyinen raha, moni asia muuttuisi. Yhteiskunnan instituutiot, kuten valtio ja lainsäädäntö, muotoutuisivat toisella tavalla. Suhde työhön olisi erilainen. Edes henkilönlisyyttä ei välttämättä olisi siinä mielessä kuin nykyisin, Heiskanen sanoo.

**KUULOSTAA** haastavalta, mutta yritetään silti. Avuksi toisenlaisen maailman visioin-

tiin lupautuu **Tomi Astikainen**, kauppatieteiden maisteri ja kansalaisaktiivi, joka vaikuttaa Zeitgeist-liikkeessä.

Zeitgeist on kansainvälinen liike, jonka tavoitteena on resurssipohjaiseen talouteen siirtyminen. Käytännössä tämä tarkoittaa järjestelmää, jossa hyödykkeet ja palvelut ovat kaikkien saatavilla ilman rahaa, luottoa tai edes vaihtokappaa.

Oli rahaa tai ei, ihmisen täytyy syödä. Nykyään ruuan tuotanto ja jakelu perustuu pitkälle erikoistuneisiin ja kaupallistettuihin prosesseihin. Kuinka tämä toimisi rahattomassa yhteiskunnassa?

– Ruuan tuotanto olisi järkevää järjestää mahdollisimman lähellä. Esimerkiksi kerrostaloihin voitaisiin tehdä kasvihuoneita ja vesiviljelmää. Jopa 10000 ihmistä voisi saada ravintonsa yhdestä kerrostaloblokista, Astikainen arvioi.

*Roope ja Raisa Rahaton ovat hakeutuneet 9- ja 12-vuotiaiden lastensa kanssa asumaan taloyhteisöön, joka vastaa heidän arvojaan.*

*Jokainen asukas työskentelee puoli päivää viikossa taloyhteisön hyväksi joko talon viljelmällä, kiinteistön kunnossapidossa tai keittiössä.*

*Yhteinen ruoka valmistetaan pitkälti oman talon tuotteista ja automaatioitujen tehdaskompleksien tuottamasta keinoruuasta, jolla esimerkiksi liha on suureksi osaksi korvattu.*

**KUKA ON** valmis tekemään ikävät ja raskaat työt ilman rahallista korvausta?

Astikaisen mukaan avainsana on teknologian kehitys. Kun patenttijärjestelmät ja keksintöjen salaaminen lopetetaan, uusi tieto tulee kaikkien saataville. Näin tekninen kehitys nopeutuu valtavasti.

Myös ihmisten motivaatio kehittää asioita kasvaa, koska keksinnöistä on suoraa hyötyä itselle ja omalle yhteisölle sen sijaan, että hyöty menisi bonuksina johtoportaan taskuun.

– Koneet hoitavat ikävät ja yksitoikkoiset työt. On myös paljon kutsumusammatteja, joita ihmiset varmasti haluaisivat edelleen tehdä, vaikka siihen ei olisikaan ulkoista palkkaa, Astikainen uskoo.

Myös koulutus muuttuu. – Kun toimeentulo on turvattu kaikille, lasten ei tarvitse koulutautua yhteen ammattiin. He voivat käyttää luontaisen uteliaisuutensa siihen, mikä heitä milloinkin kiinnostaa.

*9-vuotias Riikka on aloittamassa viimeistä vuotiaan oppivelvollisuuteen perustuvassa koulussa. 12-vuotias Romi pelaa aamupäivän jalkapalloa ja lähtee iltapäiväksi pelaamaan historiallisia roolipelejä. Pelit pelataan virtuaalisessa ympäristössä, jossa pelaajia on joka puolelta maailmaa. Pelatesa oppii sekä historiaa että muita kieliä.*

**JOS HYÖDYKKEET** ovat kaikkien saatavilla, eikö silloin joku väistämättä hamstraa niitä itselleen yli oman tarpeen? Tomi Astikaisen mukaan näin ei tapahdu, koska siitä ei olisi mitään hyötyä. Niitä ei voisi myydä eikä vaihtaa.

Entä työskentelisivätkö ihmiset oikeasti yhteiseksi hyväksi? Entä jos ihmiset viettävätkin päivänsä päihdepöydässä, viihteen parissa ja pitkälle kehittyneissä virtuaalimaailmoissa hedonistisia nautintoja etsien?

Astikainen ei näe ongelmaa, vaikka joku viettäisikin aikaa laiskotellen.

– Eikö tarinan mukaan **Newtonkin** saanut idean painovoimateoriasta puun alla loikoillessaan? Astikainen virmistää.

Koska raha ei ole vaihdon väline, asioista sopimiseen täytyy käyttää enemmän aikaa. Eriarvoisuutta todennäköisesti on myös rahattomassa maailmassa, mutta se ei enää liity aineelliseen elintasoon.

Enemmänkin kyse on kyvystä ja halusta osallistua lähiyhteisön toimintaan, lisäarvon tuottamisesta toisille oman toiminnan kautta.

**TULEVAISUUSVISIOISSA** on useita vaikuttavia tekijöitä. On vaikea hahmottaa, mikä on seurausta pelkästään rahan poissaolosta, mikä tekniikan kehityksestä ja mikä ilmastonmuutoksen aiheuttamasta muutoksen pakosta. Mutta voisiko rahan maailma olla mahdollinen?

– Miksei voisi? Ei Suomessa ole eletty rahattomuudessa niin kauan. Vielä 1800-luvun lopussa raha oli melko harvinaista, pohtii tulevaisuuden tutkija **Anita Rubin** Turun yliopiston Tulevaisuuden tutkimuskeskuksesta.

Rubin ei silti jaksa uskoa, että siirtymistä rahattomaan maailmaan tapahtuisi muuten kuin pakon sanelemana esimerkiksi maailmaa voimakkaasti ravistelevan ekologisen katastrofin kautta.

– Ajassa on kuitenkin merkkejä muutoksesta. Ehkä olemme menossa kohti yhteiskuntaa, jossa rahan merkitys ei ole niin suuri kuin mitä se teollisessa yhteiskunnassa on ollut, Rubin tiivistää.

*Tänään Roope lähtee aamupäiväksi talkoisiin oman talon vesiviljelmille. Raisa napsauttaa tietokoneen päälle ja liittyy kansainvälisen tutkijaryhmän aamupalaveriin. Aurinkoenergiaa pystytään jo hyödyntämään 2000-kertaisesti verrattuna 2000-luvun alkupuolelle, mutta uusimmat läpimurrot antavat vielä odottaa itseään.*

## Rahattomia talouksia

### Vaihtopiirit

Vaihtopiireissä vaihdetaan palveluita ja tavaroita. Jos sinä kastelet minun kukkani, minä leivon ruisleipää jollekin kolmannelle, joka puolestaan lainaa porakonetta sinulle. Vaihtopiireissä hyödynnetään usein virtuaalirahaa, joka mittaa vaihdettujen palvelujen arvoa. Vaihtopiiriä voi pitää naapuriavun modernina muotona.

[www.vaihtopiiri.fi](http://www.vaihtopiiri.fi)

### Couchsurfing

Couchsurfing on kansainvälinen voittoa tavoittelematon verkosto, jonka tarkoituksena on tarjota ilmainen majapaikka matkalla oleville verkoston jäsenille sekä mahdollisuus saada uusia tuttavuuksia toisista kulttuureista.

[www.couchsurfing.org](http://www.couchsurfing.org)

### Avoim raha

Avoimella rahalla viitataan metavaluuttajärjestelmään. Toisin sanoen avoin raha mahdollistaa erilaisille yhteisöille oman rahajärjestelmän luomisen ja sen käyttämisen sellaisten asioiden vaihtamiseen, joilla on yhteisön silmissä arvoa.

Avoim raha voi antaa arvon myös sellaisille tärkeille asioille, joiden mittaaminen perinteisen rahan avulla on ollut vaikeaa. Uusimmat avoimet rahat ovat internetissä toimivia digivaluuttoja.

– Avoimta rahaa voi luoda kuka tahansa milloin tahansa. Se ei kasva korkoa, sitä ei voi lainata, eikä sitä lasketa liikkeelle, kuvaa tutkija **Tero Heiskanen**.

[www.openmoney.info](http://www.openmoney.info)

